

АКСИОЛОГИЗАЦИЯТА НА СЪВРЕМЕННИ ИДЕИ И ТЕРМИНИ – ПРИМЕРЪТ НА *КЛИМАТ*

ИЛИЯНА ГЕНЕВ-ПУХАЛЕВА
ВАРШАВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
i.genew-puhalewa@uw.edu.pl

Статията е посветена на проблема за аксиологизацията на понятия, възникнали в областта на науката като неутрални и постепенно придобили оценъчно съдържание. Избраната тематика обвързва изследването със субдисциплината лингвистична аксиология, чиито постижения заемат важно място в славянското езиковедие. Като пример за оценностени понятия (и респективно термини) се посочват единици от тематичната област „околна среда“: *околна среда, устойчивост (устойчиво развитие), рециклиране, въздействие върху околната среда*. На подробен анализ е подложена аксиологизацията на *климат* и неговите деривати (като елементи на *околната среда*). Акцентира се върху необходимостта от актуализиране на лексикографските описания на термини, изразяващи съвременни идеи и ценности, с оглед на промените в семантиката им. Подчертава се глобалният характер на наблюдаваните процеси, като се изразява предположение, че изводите за българския език могат да бъдат отнесени и към други европейски езици.

Ключови думи: аксиологизация, ценност, термин, климат, околна среда, български език

AXIOLOGISATION OF CONTEMPORARY CONCEPTS AND TERMS – ON THE EXAMPLE OF *CLIMATE*

ILIANA GENEW-PUHALEWA
UNIVERSITY OF WARSAW
i.genew-puhalewa@uw.edu.pl

The paper discusses the issue of axiologisation of concepts that originated in the field of science as axiologically neutral. The subject links the study with the subdiscipline known as linguistic axiology (or axiolinguistics), which has made significant achievements in Slavic studies in the last decades. Concepts and terms of the thematic area ‘Environment’ (e.g. *environment, ecological, sustainability, eco-, recycling, environmental impact*) are considered as suitable for observing semantic development that involves evaluative connotation. The author analyses thoroughly the concept of *CLIMATE* through the corresponding terms and its derivatives. The need to update lexico-

graphical descriptions of the terms expressing contemporary ideas and values has been emphasised.

Due to the global reach of the phenomena discussed, it is proposed that the arguments concerning Bulgarian can be applied to other European languages.

Keywords: axiologisation, value, term, climate, climate change, environment, Bulgarian

ЛИТЕРАТУРА

- Апресян 1995: *Апресян, Ю. Д.* Интегралное описание языка и системная лексикография. Избранные труды, т. 2. Москва, Школа „Языки русской культуры“.
- Арутюнова 1988: *Арутюнова, Н. Д.* Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факты. Москва, Наука.
- БТР 1994: *Попов, Д.* (ред.) Български тълковен речник. София, Наука и изкуство.
- Вольф 1985: *Вольф, Е. М.* Функциональная семантика оценки. Москва, Наука.
- Габеров 2000: *Колектив.* Български енциклопедичен речник А–Я. Велико Търново, Габеров.
- Генов-Пухалева 2014: *Генов-Пухалева, И.* За прилагателното име „екологичен“ като терминоелемент. – *Български език*, LXI, № 1, с. 89–95.
- Генов-Пухалева 2015: *Генов-Пухалева, И.* Терминологията на Европейския съюз. Съпоставка на българската, гръцката, полската и английската терминология на правото на околната среда. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Генов-Пухалева 2018: *Генов-Пухалева, И.* Славянски съответствия на английския термин sustainability. – *Studia z filologii polskiej i słowianskiej*, № 8, s. 260–272.
- Генов-Пухалева, Сотиров 2017: *Генов-Пухалева, И., П. Сотиров.* Проектът EU ROJOS на Полската академия на науките и българското участие в него. – *Език и литература*, № 1–2, с. 175–178; онлайн: <http://www.ezik-i-literatura.eu/2017/1-2/14-Puhalewa,Sotirov-BG.pdf>.
- Кремер 2008: *Кремер, Л.* Европейско право на околната среда. София, Сиела.
- Пернишка 2010: *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска.* Речник на новите думи в българския език (от края на ХХ и началото на ХХI в.). София, Наука и изкуство.
- Радева 2007: *Радева, В.* Български тълковен речник. Пловдив, Хермес.
- Bartminski 1991: *Bartminski, J.* Projekt i zalozenia ogólne słownika aksjologicznego, „Język a Kultura“, t. 2: Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne, red. J. Puzynina, J. Bartminski. Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, s. 197–209.
- Bartminski 2006: *Bartminski, J.* Językowe podstawy obrazu świata. Lublin, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartminski 2015: *Bartminski, J.* Leksykon aksjologiczny Słowian i ich s^hsiadów – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony? – In: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich s^hsiadów. Tom 1: Dom.* Lublin, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 7–13.
- Bartmiński, Grzeszczak 2014: *Bartmiński, J., M. Grzeszczak.* Jak rekonstruować

- kanon wartości narodowych i europejskich? „Etnolingwistyka“, 26. Lublin, s. 21–44.
- Długosz 2017: *Długosz, N.* O znakach ubezwłasnowolnionych czyli o nowych polskich i bulgarskich compositach bezafiksalnych w medialnym dyskursie publicystycznym (ujęcie kognitywno-komunikacyjne). Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Puzynina 1991: *Puzynina, J.* Jak pracować nad językiem wartości. – In: *Język a kultura*, t. 2. Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne, red. J. Puzynina, J. Bartmiski, Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, s. 129–136.
- Puzynina 1992: *Puzynina, J.* Język wartości. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wierzbicka 1997: *Wierzbicka, A.* Understanding Cultures through their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. Oxford University Press.

✉ *Хабил. д-р Илияна Генева-Пухалева / Iliana Genew-Puhalewa, dr hab.*
University of Warsaw
Institute of Western and Southern Slavic Studies
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa, Poland